

HOTĂRÂREA CURȚII (camera întâi)

20 octombrie 2011 *

În cauza C-396/09,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Tribunale di Bari (Italia), prin decizia din 6 iulie 2009, primită de Curte la 13 octombrie 2009, în procedura

Interedil Srl, în lichidare,

împotriva

Fallimento Interedil Srl,

Intesa Gestione Crediti SpA,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, președinte de cameră, domnii M. Safjan, A. Borg Barthet, M. Ilešič, și doamna M. Berger (raportor), judecători,

* Limba de procedură: italiana.

avocat general: doamna J. Kokott,
grefier: doamna A. Impellizzeri, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 13 ianuarie 2011,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Interedil Srl, în lichidare, de P. Troianiello, avvocato;
- pentru Fallimento Interedil Srl, de G. Labanca, avvocato;
- pentru Intesa Gestione Crediti SpA, de G. Costantino, avvocato;
- pentru Comisia Europeană, de domnul N. Bambara și de doamna S. Petrova, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 10 martie 2011,

pronunță prezenta

Hotărâre

- ¹ Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 3 din Regulamentul (CE) nr. 1346/2000 al Consiliului din 29 mai 2000 privind procedurile de insolvență (JO L 160, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 1, p. 143, denumit în continuare „regulamentul”).
- ² Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Interedil Srl, în lichidare (denumită în continuare „Interedil”), pe de o parte, și Fallimento Interedil Srl și Intesa Gestione Crediti SpA. (denumită în continuare „Intesa”), a cărei succesoare în drepturi este Italfondario SpA, pe de altă parte, cu privire la o acțiune în declararea falimentului formulată de Intesa împotriva Interedil.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- ³ Regulamentul a fost adoptat în special în temeiul articolului 61 litera (c) CE și al articolului 67 alineatul (1) CE.

4 Articolul 2 din regulament, consacrat definițiilor, prevede:

„În sensul prezentului regulament:

(a) «procedură de insolvență» înseamnă procedurile colective prevăzute la articolul 1 alineatul (1). Aceste proceduri sunt enumerate în anexa A;

[...]

(h) «sediul» înseamnă un loc de derulare de operațiuni unde debitorul exercită în mod netranzitoriu o activitate economică cu mijloace umane și cu bunuri.”

5 În ceea ce privește Italia, lista din anexa A la regulament menționează, printre altele, procedura de „fallimento”.

6 Articolul 3 din regulament, care privește competența internațională, prevede:

„(1) Competența de a deschide procedura de insolvență revine instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia se află centrul intereselor principale ale unui debitor. În cazul unei societăți sau al unei persoane juridice, centrul intereselor principale este prezumat a fi, până la proba contrarie, locul unde se află sediul social.

(2) Atunci când centrul intereselor principale ale unui debitor este situat pe teritoriul unui stat membru, instanțele unui alt stat membru sunt competente să deschidă o procedură de insolvență împotriva acestui debitor numai dacă acesta are un sediu pe teritoriul acestui din urmă stat membru. Efectele acestei proceduri se limitează la bunurile debitorului situate pe teritoriul celui de-al doilea stat membru.

[...]”

- 7 Considerentul (13) al regulamentului menționează că „«[c]entrul intereselor principale» trebuie să corespundă locului în care debitorul își conduce în mod obișnuit interesele și poate, prin urmare, să fie verificat de către terți”.

Dreptul național

- 8 Articolul 382 din Codul de procedură civilă italian (codice di procedura civile), referitor la soluționarea problemelor de competență de către Corte suprema di cassazione, prevede:

„Atunci când se pronunță cu privire la o problemă de competență, Corte hotărăște asupra acesteia stabilind, dacă este cazul, instanța competentă [...]”

- 9 Din decizia de trimitere rezultă că, potrivit unei jurisprudențe consacrate, decizia pronunțată de Corte suprema di cassazione în temeiul acestei dispoziții este definitivă și obligatorie pentru instanța sesizată cu soluționarea cauzei pe fond.

Acțiunea principală și întrebările preliminare

- ¹⁰ Interedil a fost constituită sub forma juridică a unei „societă a responsabilită limitată” de drept italian, al cărei sediu social se afla în Monopoli (Italia). La 18 iulie 2001, sediul social al acesteia a fost transferat la Londra (Regatul Unit). La aceeași dată, societatea a fost radiată din registrul întreprinderilor din statul italian. În urma transferului sediului, Interedil a fost înscrisă în registrul societăților din Regatul Unit cu mențiunea „FC” („Foreign Company”, societate străină).
- ¹¹ Potrivit declarațiilor Interedil, astfel cum sunt reluate în decizia de trimitere, această societate a efectuat, în același timp cu transferul sediului său, operațiuni constând în achiziționarea sa de către grupul britanic Canopus, precum și în negocierea și în încheierea unor contracte de cesiune de întreprinderi. În opinia Interedil, la câteva luni de la transferul sediului său social, proprietatea imobilelor pe care le deținea în Tarente (Italia) a fost transferată către Windowmist Limited, ca elemente componente ale întreprinderii transferate. Interedil a declarat de asemenea că a fost radiată din registrul societăților din Regatul Unit la 22 iulie 2002.
- ¹² La 28 octombrie 2003, Intesa a solicitat Tribunale di Bari deschiderea unei proceduri de faliment („fallimento”) împotriva Interedil.
- ¹³ Interedil a contestat competența acestei instanțe pentru motivul că, în urma transferului sediului său social în Regatul Unit, numai instanțele acestui stat membru erau competente să deschidă o procedură de insolvență. La 13 decembrie 2003, Interedil a solicitat Corte suprema di cassazione să se pronunțe cu titlu preliminar asupra competenței.

- 14 La 24 mai 2004, fără să mai aștepte decizia Corte suprema di cassazione, considerând că excepția de necompetență a instanțelor italiene este în mod vădit nefondată și că insolvența întreprinderii în cauză este stabilită, Tribunale di Bari a declarat falimentul Interedil.
- 15 La 18 iunie 2004, Interedil a formulat o cale de atac împotriva acestei hotărâri declarative de faliment la instanța de trimitere.
- 16 La 20 mai 2005, Corte suprema di cassazione s-a pronunțat prin ordonanță în ceea ce privește problema prealabilă a competenței care îi fusese deferită și a hotărât că instanțele italiene sunt competente. Aceasta a considerat că prezumția prevăzută la articolul 3 alineatul (1) a doua teză din regulament, potrivit căreia centrul intereselor principale corespunde locului unde se află sediul social, putea fi răsturnată având în vedere anumite împrejurări, și anume existența în Italia a unor imobile aparținând Interedil, existența unui contract de închiriere privind două complexuri hoteliere și a unui contract încheiat cu o instituție bancară, precum și omisiunea de a comunica Registrului Societăților din Bari transferul sediului social.
- 17 Având îndoieli cu privire la temeinicia acestei aprecieri a Corte suprema di cassazione în raport cu criteriile formulate de Curte în Hotărârea din 2 mai 2006, Eurofood IFSC (C-341/04, Rec., p. I-3813), Tribunale di Bari a decis să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Noțiunea «centrul intereselor principale ale unui debitor» prevăzută la articolul 3 alineatul (1) din [r]egulament [...] trebuie interpretată conform dreptului comunitar sau conform dreptului național și, în cazul unui răspuns afirmativ la prima

ipoteză, în ce constă această noțiune și care sunt factorii sau elementele determinante pentru identificarea «centrul[ui] intereselor principale»?

- 2) Presumția instituită prin articolul 3 alineatul (1) din [r]egulament [...], potrivit căreia, «[î]n cazul unei societăți [...], centrul intereselor principale este prezumat a fi, până la proba contrarie, locul unde se află sediul social», poate fi răsturnată prin constatarea unei activități efective a întreprinderii în alt stat membru decât cel în care se află sediul social al societății sau este necesar, pentru ca prezumția să poată fi răsturnată, să se constate că societatea nu a desfășurat nicio activitate comercială în statul în care are sediul social?

- 3) Existența, într-un alt stat membru decât cel în care se află sediul social al societății, a unor bunuri imobiliare aparținând societății, existența unui contract de închiriere privind două complexuri hoteliere încheiat de societatea debitoare cu o altă societate, precum și a unui contract încheiat de societate cu o instituție bancară constituie elemente sau factori care permit să se considere răsturnată prezumția prevăzută la articolul 3 din [r]egulament [...] în favoarea «sediului social» al societății, iar aceste împrejurări sunt suficiente pentru a considera că societatea deține un «sediul» în acest stat, în sensul articolului 3 alineatul (2) din [r]egulament [...]?

- 4) În cazul în care poziția adoptată de Corte [suprema] di cassazione cu privire la competență în [o]rdonanța [...], citată anterior, s-a bazat pe o interpretare a articolului 3 din [r]egulament [...] diferită de cea a Curții, articolul 382 din Codul de procedură civilă italian, potrivit căruia Corte [suprema] di cassazione se pronunță cu privire la competență printr-o hotărâre definitivă și obligatorie, se opune aplicării acestei dispoziții comunitare, astfel cum este interpretată de Curte?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la competența Curții

- ¹⁸ Comisia Europeană exprimă rezerve cu privire la competența Curții de a răspunde la cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare. Aceasta subliniază că cererea menționată a fost adresată sub forma unei ordonanțe din 6 iulie 2009, primită de Curte la 13 octombrie 2009. În temeiul articolului 68 alineatul (1) CE, în vigoare la această dată, numai instanțele naționale ale căror decizii nu erau supuse vreunei căi de atac în dreptul intern puteau sesiza Curtea cu titlu preliminar pentru a obține o interpretare a actelor adoptate de instituțiile Comunității în temeiul titlului IV din Tratatul CE. Or, în condițiile în care regulamentul a fost adoptat în temeiul articolului 61 litera (c) CE și al articolului 67 alineatul (1) CE care fac parte din titlul IV din tratat, deciziile instanței de trimitere pot, în opinia Comisiei, să facă obiectul unei căi de atac în dreptul intern.
- ¹⁹ În această privință, este suficient să se amintească faptul că articolul 68 CE și-a încetat aplicabilitatea odată cu intrarea în vigoare, la 1 decembrie 2009, a Tratatului de la Lisabona și că a dispărut restrângerea dreptului de a sesiza Curtea cu titlu preliminar pe care o prevedea. În temeiul articolului 267 TFUE, instanțele ale căror decizii sunt supuse unei căi de atac în dreptul intern au, de la această dată, dreptul de a sesiza Curtea cu titlu preliminar atunci când în cauză sunt acte adoptate pe baza titlului IV din tratat (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 februarie 2011, Weryński, C-283/09, Rep., p. I-601, punctele 28 și 29).
- ²⁰ La punctele 30 și 31 din Hotărârea Weryński, citată anterior, Curtea a hotărât că, având în vedere obiectivul cooperării eficiente dintre Curte și instanțele naționale pe care îl urmărește articolul 267 TFUE și principiul economiei procedurii, trebuie să se

considere că, începând cu 1 decembrie 2009, aceasta are competența de a judeca o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare care provine de la o instanță ale cărei decizii sunt supuse unei căi de atac în dreptul intern, chiar dacă cererea a fost depusă înainte de această dată.

- 21 Prin urmare, Curtea este competentă în orice caz să soluționeze prezenta cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare.

Cu privire la admisibilitatea întrebărilor preliminare

Cu privire la legătura întrebărilor preliminare cu acțiunea principală

- 22 Reluând o problemă ridicată de Comisie în observațiile scrise, Interedil a susținut în ședință că, întrucât fusese radiată din registrul societăților din Regatul Unit în iulie 2002, ea a încetat să existe la această dată. Prin urmare, cererea de deschidere a unei proceduri de faliment introdusă împotriva sa în octombrie 2003 la Tribunale di Bari ar fi fără obiect și întrebările preliminare ar fi inadmisibile.
- 23 Potrivit unei jurisprudențe constante, Curtea nu are posibilitatea de a refuza să se pronunțe asupra unei întrebări preliminare adresate de o instanță națională decât atunci când, în special, este evident că interpretarea dreptului Uniunii solicitată de instanța națională nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul acțiunii principale, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util întrebărilor

care i-au fost adresate (a se vedea în special Hotărârea din 7 decembrie 2010, VEBIC, C-439/08, Rep., p. I-12471, punctul 42 și jurisprudența citată).

- ²⁴ În această privință, trebuie subliniat că regulamentul se limitează să uniformizeze normele privind competența internațională, recunoașterea hotărârilor și dreptul aplicabil în domeniul procedurilor de insolvență cu efecte transfrontaliere. Problema admisibilității unei cereri de declarare a falimentului în privința unui debitor rămâne reglementată de dreptul național aplicabil.
- ²⁵ Din precizările oferite de instanța de trimitere reiese că a fost informată de Interedil că această societate a fost radiată din registrul societăților din Regatul Unit în iulie 2002. În schimb, din decizia de trimitere nu rezultă deloc că această împrejurare este, conform dreptului național, de natură să împiedice deschiderea unei proceduri de faliment. Astfel, nu se poate exclude faptul că dreptul național prevede posibilitatea de a deschide o asemenea procedură pentru organizarea plății creditorilor unei societăți dizolvate.
- ²⁶ Așadar, nu este evident că interpretarea dreptului Uniunii solicitată de instanța națională nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul acțiunii principale ori că problema este de natură ipotetică.
- ²⁷ Prin urmare, excepția inadmisibilității ridicată de Interedil trebuie respinsă.

Cu privire la obiectul întrebărilor preliminare

- ²⁸ Pârâtele din acțiunea principală susțin că întrebările sunt inadmisibile ținând seama de obiectul acestora. În opinia lor, prima și a patra întrebare nu revelează vreo divergență între dispozițiile dreptului Uniunii și aplicarea lor de către instanțele naționale, în timp ce prin a doua și prin a treia întrebare se solicită Curții să aplice normele de drept al Uniunii în cazul concret cu care este sesizată instanța de trimitere.
- ²⁹ În cadrul unei trimeri preliminare, Curtea este abilitată să se pronunțe cu privire la interpretarea sau la validitatea unei norme a Uniunii pornind de la faptele care îi sunt indicate de instanța națională, căreia îi revine sarcina de a aplica norma menționată în cazul concret cu care este sesizată (a se vedea în special Hotărârea din 7 septembrie 2006, Price, C-149/05, Rec., p. I-7691, punctul 52 și jurisprudența citată).
- ³⁰ Or, primele trei întrebări privesc, în esență, interpretarea care trebuie dată noțiunii „centrul intereselor principale” ale debitorului, în sensul articolului 3 alineatul (1) din regulament. Având în vedere obiectul acestora, aceste întrebări sunt, așadar, admisibile.
- ³¹ A patra întrebare privește posibilitatea instanței de trimitere de a înlătura dezlegările date de o instanță superioară în ipoteza în care aceasta ar considera, având în vedere interpretarea oferită de Curte, că aceste dezlegări nu sunt conforme cu dreptul Uniunii. Această întrebare, care are ca obiect mecanismul trimerii preliminare în temeiul articolului 267 TFUE, este, așadar, de asemenea admisibilă.

Cu privire la pretinsa lipsă a unui litigiu

- ³² Pârâtele din acțiunea principală susțin că problema competenței instanțelor italiene de a deschide o procedură de faliment a fost soluționată de Corte suprema di cassazione printr-o hotărâre care, în opinia acestora, a dobândit autoritate de lucru judecat. Din aceasta, ele deduc că nu există, aşadar, un „litigiu pendent” în fața instanței de trimitere, în sensul articolului 267 TFUE, și că, pentru acest motiv, cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare este inadmisibilă.
- ³³ Trebuie să se examineze această argumentație în legătură cu a patra întrebare, prin care instanța de trimitere urmărește să afle în ce măsură este obligată să respecte interpretarea dreptului Uniunii oferită de Corte suprema di cassazione.

Cu privire la a patra întrebare

- ³⁴ Prin intermediul celei de a patra întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă dreptul Uniunii se opune ca o instanță națională să fie ținută să respecte o normă de procedură națională în temeiul căreia dezlegările date de instanța superioară națională sunt obligatorii pentru aceasta, în cazul în care rezultă că dezlegările date de această instanță superioară nu sunt conforme cu dreptul Uniunii, astfel cum acesta este interpretat de Curte.
- ³⁵ Curtea a statuat deja că existența unei norme de procedură naționale nu poate să pună în discuție posibilitatea pe care o au instanțele naționale care nu se pronunță în ultimă instanță de a sesiza Curtea cu o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare atunci când au nelămuriri, precum în cauza principală, cu privire la

interpretarea dreptului Uniunii (Hotărârea din 5 octombrie 2010, Elchinov, C-173/09, Rep., p. I-8889, punctul 25).

- ³⁶ Potrivit unei jurisprudențe constante, o hotărâre pronunțată cu titlu preliminar de Curte obligă instanța națională în ce privește interpretarea sau validitatea actelor în cauză ale instituțiilor Uniunii pentru soluționarea acțiunii principale (a se vedea în special Hotărârea Elchinov, citată anterior, punctul 29).
- ³⁷ Rezultă că, întrucât instanța națională a exercitat posibilitatea conferită acesteia prin articolul 267 al doilea paragraf TFUE, instanța amintită este obligată, în vederea soluționării acțiunii principale, să respecte interpretarea dispozițiilor în cauză dată de Curte și, dacă este cazul, este obligată să înlăture dezlegările instanței superioare în situația în care, având în vedere interpretarea menționată, consideră că acestea nu sunt conforme cu dreptul Uniunii (a se vedea în special Hotărârea Elchinov, citată anterior, punctul 30).
- ³⁸ În această privință, trebuie subliniat că, potrivit unei jurisprudențe consacrate, instanța națională care trebuie să aplice, în cadrul competenței sale, dispozițiile de drept al Uniunii are obligația de a asigura efectul deplin al acestor dispoziții, înlăturând, din oficiu dacă este necesar, aplicarea oricărei dispoziții contrare a legislației naționale, respectiv, în speță, norma de procedură națională în cauză în acțiunea principală, fără a trebui să solicite sau să aștepte eliminarea prealabilă a acestei dispoziții naționale pe cale legislativă sau prin orice alt procedeu constituțional (a se vedea în special Hotărârea Elchinov, citată anterior, punctul 31).
- ³⁹ Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se răspundă la a patra întrebare că dreptul Uniunii se opune ca o instanță națională să fie ținută să respecte o normă de procedură națională în temeiul căreia dezlegările date de instanța superioară națională sunt obligatorii pentru aceasta, în cazul în care rezultă că dezlegările date de instanța superioară nu sunt conforme cu dreptul Uniunii, astfel cum acesta este interpretat de Curte.

- 40 Pentru aceleași motive, este necesar să se înlăture excepția inadmisibilității întemeiată de pârâtele din acțiunea principală pe o pretinsă lipsă a unui litigiu.

Cu privire la prima parte a primei întrebări

- 41 Prin intermediul primei părți a primei întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă noțiunea „centrul intereselor principale” ale debitorului, prevăzută la articolul 3 alineatul (1) din regulament, trebuie interpretată prin referire la dreptul Uniunii sau la dreptul național.
- 42 Potrivit unei jurisprudențe constante, din cerințele aplicării uniforme a dreptului Uniunii, precum și ale principiului egalității de tratament rezultă că termenii unei dispoziții de drept al Uniunii care nu fac nicio trimitere expresă la dreptul statelor membre pentru a stabili sensul și domeniul de aplicare ale acesteia trebuie, în mod normal, să primească în întreaga Uniune o interpretare autonomă și uniformă, care trebuie stabilită ținând cont de contextul prevederii și de obiectivul urmărit de reglementarea în cauză (a se vedea în special Hotărârea din 29 octombrie 2009, NCC Construction Danmark, C-174/08, Rep., p. I-10567, punctul 24 și jurisprudența citată).
- 43 În ceea ce privește mai precis noțiunea „centrul intereselor principale” ale debitorului în sensul articolului 3 alineatul (1) din regulament, Curtea a statuat la punctul 31 din Hotărârea Eurofood IFSC, citată anterior, că este vorba despre o noțiune proprie regulamentului care, în consecință, are o semnificație autonomă și, prin urmare, trebuie interpretată în mod uniform și independent de legislațiile naționale.

- 44 Așadar, trebuie să se răspundă la prima parte a primei întrebări că noțiunea „centrul intereselor principale” ale debitorului, prevăzută la articolul 3 alineatul (1) din regulamentul, trebuie interpretată prin referire la dreptul Uniunii.

Cu privire la a doua parte a primei întrebări, la a doua întrebare și la prima parte a celei de a treia întrebări

- 45 Prin intermediul celei de a doua părți a primei întrebări, al celei de a doua întrebări și al primei părți a celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească modul cum trebuie interpretat articolul 3 alineatul (1) a doua teză din regulamentul pentru a determina centrul intereselor principale ale unei societăți debitoare.
- 46 Ținând seama de împrejurarea că Interedil, potrivit precizărilor din decizia de trimitere, și-a transferat sediul social din Italia în Regatul Unit în cursul anului 2001, iar apoi a fost radiată din registrul societăților din acest ultim stat membru în cursul anului 2002, pentru a oferi un răspuns complet instanței de trimitere, trebuie de asemenea să se precizeze data relevantă pentru determinarea centrului intereselor principale ale debitorului în vederea identificării instanței competente pentru a deschide procedura principală de insolvență.

Criterii relevante pentru determinarea centrului intereselor principale ale debitorului

- 47 Deși regulamentul nu prevede o definiție a noțiunii de centru al intereselor principale ale debitorului, totuși sfera sa de aplicare este, astfel cum a subliniat Curtea la punctul 32 din Hotărârea Eurofood IFSC, citată anterior, clarificată de considerentul

(13) al regulamentului menționat, conform căruia „[c]entrul intereselor principale» trebuie să corespundă locului în care debitorul își conduce în mod obișnuit interesele și poate, prin urmare, să fie verificat de către terți”.

- 48 Astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 69 din concluzii, prezumția prevăzută la articolul 3 alineatul (1) a doua teză din regulament în favoarea sediului social și referirea din cuprinsul considerentului (13) al regulamentului la locul în care debitorul își conduce interesele exprimă voința legiuitorului Uniunii de a da prioritate locului unde se află administrația centrală a societății drept criteriu de stabilire a competenței.
- 49 Referitor la același considerent, Curtea a precizat, pe de altă parte, la punctul 33 din Hotărârea Eurofood IFSC, citată anterior, că centrul intereselor principale ale debitorului trebuie identificat în funcție de criterii obiective și totodată verificabile de către terți, pentru a garanta securitatea juridică și predictibilitatea în legătură cu determinarea instanței competente pentru a deschide procedura principală de insolvență. Trebuie să se considere că această cerință de obiectivitate și această posibilitate de verificare sunt îndeplinite atunci când elementele materiale luate în considerare pentru a stabili locul în care societatea debitoare își conduce în mod obișnuit interesele au făcut obiectul unei publicități sau, cel puțin, au fost îndeajuns de transparente pentru ca terții, cu alte cuvinte mai ales creditorii acestei societăți, să fi putut avea cunoștință de acestea.
- 50 Rezultă că, în ipoteza în care organele de conducere și de control ale unei societăți se află la locul sediului social, iar deciziile de administrare a societății sunt luate în acest loc, într-un mod verificabil de către terți, prezumția prevăzută la articolul 3 alineatul (1) a doua teză din regulament, conform căreia centrul intereselor principale ale societății se situează în acest loc, este pe deplin aplicabilă. Într-o asemenea ipoteză, astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 69 din concluzii, o altă localizare a intereselor principale ale societății debitoare este exclusă.

- 51 Cu toate acestea, o răsturnare a prezumției prevăzute la articolul 3 alineatul (1) a doua teză din regulament este posibilă atunci când, din punctul de vedere al terților, locul administrației centrale a unei societăți nu se află la sediul social. Astfel cum a statuat Curtea la punctul 34 din Hotărârea Eurofood IFSC, citată anterior, prezumția simplă prevăzută de legiuitorul Uniunii în favoarea sediului social al acestei societăți poate fi înlăturată dacă elemente obiective și verificabile de către terți permit stabilirea existenței unei situații reale diferite de cea pe care localizarea la respectivul sediul social se presupune că o demonstrează.
- 52 Printre elementele care trebuie luate în considerare se numără în special toate locurile în care societatea debitoare desfășoară o activitate economică și cele în care deține bunuri, în măsura în care aceste locuri sunt vizibile pentru terți. Astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 70 din concluzii, aceste elemente trebuie apreciate global, ținând seama de împrejurările specifice fiecărei situații.
- 53 În acest context, localizarea în alt stat membru decât cel în care se află sediul social a unor bunuri imobiliare care aparțin societății debitoare, pentru care aceasta a încheiat contracte de închiriere, precum și existența, în același stat membru, a unui contract încheiat cu o instituție financiară, împrejurări amintite de instanța de trimitere, pot fi considerate elemente obiective și, având în vedere publicitatea pe care acestea o presupun, elemente verificabile de către terți. Nu este mai puțin adevărat că existența unor active sociale, precum contracte de exploatare financiară într-un alt stat membru decât cel în care se află sediul social al acestei societăți, nu poate fi considerată un element suficient pentru a răsturna prezumția prevăzută de legiuitorul Uniunii decât cu condiția ca o apreciere globală a tuturor elementelor relevante să permită stabilirea faptului că centrul efectiv de conducere și de control al societății menționate, precum și conducerea intereselor societății se situează, de o manieră verificabilă de către terți, în acest alt stat membru.

Data relevantă pentru localizarea centrului intereselor principale ale debitorului

- 54 Cu titlu introductiv, trebuie subliniat că regulamentul nu cuprinde dispoziții exprese în ceea ce privește cazul special al unui transfer al centrului intereselor debitorului. Având în vedere termenii generali în care este redactat articolul 3 alineatul (1) din regulament, este necesar, așadar, să se considere că ultimul loc în care se află acest centru trebuie să fie considerat relevant în scopul determinării instanței competente pentru a deschide o procedură principală de insolvență.
- 55 Această interpretare se coroborează cu jurisprudența Curții. Astfel, aceasta a hotărât că, în ipoteza unui transfer al centrului intereselor principale ale debitorului după introducerea unei cereri de deschidere a unei proceduri de insolvență, dar înainte de deschiderea procedurii menționate, instanțele statului membru pe teritoriul căruia se situa centrul intereselor principale la momentul introducerii cererii rămân competente să o soluționeze (Hotărârea din 17 ianuarie 2006, Staubitz-Schreiber, C-1/04, Rec., p. I-701, punctul 29). Trebuie să se deducă din această că, în principiu, ceea ce este relevant pentru determinarea instanței competente este localizarea centrului intereselor principale ale debitorului la data introducerii cererii de deschidere a unei proceduri de insolvență.
- 56 În cazul unui transfer, precum în acțiunea principală, al sediului social înainte de introducerea unei cereri de deschidere a unei proceduri de insolvență, centrul intereselor principale ale debitorului este prezumat, așadar, în conformitate cu articolul 3 alineatul (1) a doua teză din regulament, că se află la noul sediu social și, în consecință, competența de deschidere a procedurii principale de insolvență revine instanțelor statului membru pe teritoriul căruia se află acest nou sediu, cu excepția situației în care prezumția prevăzută la articolul 3 alineatul (1) din regulament este răsturnată prin dovedirea faptului că centrul intereselor principale nu s-a deplasat odată cu schimbarea sediului social.

57 Aceleași reguli trebuie aplicate în ipoteza în care, la data introducerii cererii de deschidere a procedurii de insolvență, societatea debitoare era radiată din registrul societăților și în care, astfel cum susține Interedil în observațiile sale, își încetase orice activitate.

58 Într-adevăr, astfel cum rezultă din cuprinsul punctelor 47-51 din prezenta hotărâre, noțiunea de centru al intereselor principale corespunde preocupării de a stabili o legătură cu locul cu care societatea are, într-un mod obiectiv și vizibil pentru terți, cele mai strânse raporturi. Așadar, este logic ca, într-o asemenea ipoteză, să se acorde prioritate locului ultimului centru al intereselor principale la momentul radierii societății debitoare și al încetării oricărei activități în ceea ce o privește.

59 Prin urmare, trebuie să se răspundă la a doua parte a primei întrebări, la a doua întrebare și la prima parte a celei de a treia întrebări că, pentru a determina centrul intereselor principale ale unei societăți debitoare, articolul 3 alineatul (1) a doua teză din regulament trebuie interpretat după cum urmează:

- centrul intereselor principale ale unei societăți debitoare trebuie determinat acordând prioritate locului administrației centrale a acestei societăți, astfel cum acesta poate fi stabilit prin elemente obiective și verificabile de către terți. În ipoteza în care organele de conducere și de control ale unei societăți se află la locul sediului social, iar deciziile de administrare a acestei societăți sunt luate în acest loc, de o manieră verificabilă de către terți, prezumția prevăzută de această dispoziție nu poate fi răsturnată. În ipoteza în care locul administrației centrale a unei societăți nu se află la sediul social al acesteia, existența unor active sociale, precum contracte de exploatare financiară într-un alt stat membru decât cel în care se află sediul social al acestei societăți, nu poate fi considerată un element suficient pentru a răsturna această prezumție decât cu condiția ca o apreciere globală a tuturor elementelor relevante să permită stabilirea faptului că centrul efectiv de conducere și de control al societății menționate, precum și conducerea intereselor societății se situează, de o manieră verificabilă de către terți, în acest alt stat membru;

- în cazul unui transfer al sediului social al unei societăți debitoare înainte de introducerea unei cereri de deschidere a unei proceduri de insolvență, centrul intereselor principale ale acestei societăți este prezumat că se află la noul sediu social al acesteia.

Cu privire la a doua parte a celei de a treia întrebări

- ⁶⁰ Prin intermediul celei de a doua părți a celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească modul în care trebuie interpretată noțiunea „sediu” în sensul articolului 3 alineatul (2) din regulament.
- ⁶¹ În această privință, trebuie amintit că articolul 2 litera (h) din regulament definește noțiunea de sediu ca un loc de derulare de operațiuni unde debitorul desfășoară în mod netranzitoriu o activitate economică cu mijloace umane și cu bunuri.
- ⁶² Faptul că această definiție leagă desfășurarea unei activități economice de existența unor resurse umane demonstrează că sunt necesare un minim de organizare și o anumită stabilitate. Rezultă că, *a contrario*, numai existența unor bunuri izolate sau a unor conturi bancare nu îndeplinește, în principiu, cerințele necesare în vederea calificării drept „sediu”.
- ⁶³ În măsura în care, conform articolului 3 alineatul (2) din regulament, existența unui sediu pe teritoriul unui stat membru conferă instanțelor acestui stat membru competența de a deschide o procedură secundară de insolvență în privința debitorului, trebuie să se considere că, pentru garantarea securității juridice și a predictibilității în

legătură cu determinarea instanțelor competente, existența unui sediu trebuie apreciată, precum localizarea centrului intereselor principale, în temeiul unor elemente obiective și verificabile de către terți.

- ⁶⁴ Prin urmare, trebuie să se răspundă la a doua parte a celei de a treia întrebări că noțiunea „sediul” în sensul articolului 3 alineatul (2) din regulament trebuie interpretată în sensul că presupune existența unei structuri care să cuprindă un minim de organizare și o anumită stabilitate în vederea desfășurării unei activități economice. Numai existența unor bunuri izolate sau a unor conturi bancare nu corespunde, în principiu, acestei definiții.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- ⁶⁵ Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

- 1) Dreptul Uniunii se opune ca o instanță națională să fie ținută să respecte o normă de procedură națională în temeiul căreia dezlegările date de instanța superioară națională sunt obligatorii pentru aceasta, în cazul în care rezultă că dezlegările date de instanța superioară nu sunt conforme cu dreptul Uniunii, astfel cum acesta este interpretat de Curte.**

- 2) Noțiunea „centrul intereselor principale” ale debitorului, prevăzută la articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1346/2000 al Consiliului din 29 mai 2000 privind procedurile de insolvență, trebuie interpretată prin referire la dreptul Uniunii.
- 3) Pentru a determina centrul intereselor principale ale unei societăți debitoare, articolul 3 alineatul (1) a doua teză din Regulamentul nr. 1346/2000 trebuie interpretat după cum urmează:
 - centrul intereselor principale ale unei societăți debitoare trebuie determinat acordând prioritate locului administrației centrale a acestei societăți, astfel cum acesta poate fi stabilit prin elemente obiective și verificabile de către terți. În ipoteza în care organele de conducere și de control ale unei societăți se află la locul sediului social, iar deciziile de administrare a acestei societăți sunt luate în acest loc, de o manieră verificabilă de către terți, prezumția prevăzută de această dispoziție nu poate fi răsturnată. În ipoteza în care locul administrației centrale a unei societăți nu se află la sediul social al acesteia, existența unor active sociale, precum contracte de exploatare financiară într-un alt stat membru decât cel în care se află sediul social al acestei societăți, nu poate fi considerată un element suficient pentru a răsturna această prezumție decât cu condiția ca o apreciere globală a tuturor elementelor relevante să permită stabilirea faptului că centrul efectiv de conducere și de control al societății menționate, precum și conducerea intereselor societății se situează, de o manieră verificabilă de către terți, în acest alt stat membru;
 - în cazul unui transfer al sediului social al unei societăți debitoare înainte de introducerea unei cereri de deschidere a unei proceduri de insolvență, centrul intereselor principale ale acestei societăți este prezumat că se află la noul sediu social al acesteia.

- 4) Noțiunea „sediu” în sensul articolului 3 alineatul (2) din același regulament trebuie interpretată în sensul că presupune existența unei structuri care să cuprindă un minim de organizare și o anumită stabilitate în vederea desfășurării unei activități economice. Numai existența unor bunuri izolate sau a unor conturi bancare nu corespunde, în principiu, acestei definiții.

Semnături